Europaparlamentet
2019-2024

Utskottet för sysselsättning och sociala frågor

2021/2179(INI)

8.2.2022

FÖRSLAG TILL BETÄNKANDE

om EU:s handlingsplan för den sociala ekonomin
(2021/2179(INI))

Utskottet för sysselsättning och sociala frågor

Föredragande: Jordi Cañas

INNEHÅLL

Sida

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION 3

MOTIVERING 9

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om EU:s handlingsplan för den sociala ekonomin
(2021/2179(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av den europeiska pelaren för sociala rättigheter,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 9 december 2021 *Bygga upp en ekonomi som fungerar för människor*: *en handlingsplan för den sociala ekonomin* (COM(2021)0778),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 3 mars 2021 *En jämlikhetsunion*: *EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030* (COM(2021)0101),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 2 juni 2021 *Samordning av den ekonomiska politiken 2021*: *få bukt med covid-19, stödja återhämtningen och modernisera ekonomin* (COM(2021)0500),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 22 november 2016 *Europas nästa ledare: Initiativet för uppstartsföretag och expanderande företag* (COM(2016)0733),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 25 oktober 2011 *Initiativ för socialt företagande – Skapa förutsättningar för att främja sociala företag inom ramen för social ekonomi och innovation* (COM(2011)0682),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 23 februari 2004 om främjande av kooperativa föreningar i Europa (COM(2004)0018),

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling[1],

– med beaktande av det sociala åtagandet från Porto, som undertecknats av det portugisiska rådsordförandeskapet, Europaparlamentets talman och företrädare för arbetsmarknadens parter och det civila samhällets organisationer,

– med beaktande av Portodeklarationen av den 8 maj 2021, som godkänts av Europeiska rådet,

– med beaktande av rådets slutsatser av den 7 december 2015 om främjandet av den sociala ekonomin som en viktig drivande faktor för ekonomisk och social utveckling i Europa,

– med beaktande av sin ståndpunkt vid första behandlingen av den 4 april 2019 om

[1] EUT L 094, 28.3.2014, s. 65.

förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska socialfonden plus (ESF+)[2],

– med beaktande av sin resolutionen av den 7 juli 2021 om den gamla kontinentens åldrande – möjligheter och utmaningar i samband med politiken för åldrande efter 2020[3],

– med beaktande av sin resolution av den 23 oktober 2018 om rollen för anställdas finansiella deltagande i skapandet av arbetstillfällen och återaktivering av de arbetslösa[4],

– med beaktande av sin resolution av den 5 juli 2018 med rekommendationer till kommissionen om en stadga för sociala och solidariska företag[5],

– med beaktande av sin resolution av den 10 september 2015 om socialt entreprenörskap och social innovation för att bekämpa arbetslöshet[6],

– med beaktande av sin resolution av den 2 juli 2013 om kooperativs bidrag till att övervinna krisen[7],

– med beaktande av sin resolution av den 2 juli 2013 om förslaget till rådets förordning om stadga för europeiska stiftelser[8],

– med beaktande av sin resolution av den 14 mars 2013 med rekommendationer till kommissionen om stadgan för europeiska ömsesidiga bolag[9],

– med beaktande av sin resolution av den 20 november 2012 om initiativ för socialt företagande – skapa förutsättningar för att främja sociala företag inom ramen för social ekonomi och innovation[10],

– med beaktande av sin resolution av den 19 februari 2009 om den sociala ekonomin[11],

– med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande av den 19 januari 2022 om innovativa finansiella instrument inom ramen för utvecklingen av företag med social inverkan,

– med beaktande av Regionkommitténs yttrande av den 1 juli 2021 om en handlingsplan för den sociala ekonomin (CDR 5860/2020),

– med beaktande av kommissionens och OECD:s policydokument från 2022 om att på bästa sätt utnyttja den sociala ekonomins bidrag till den cirkulära ekonomin,

---

[2] EUT L 116, 31.3.2021, s. 162.
[3] Antagna texter, P9_TA(2021)0347.
[4] EUT C 345, 16.10.2020, s. 2.
[5] EUT C 118, 8.4.2020, s. 145.
[6] EUT C 316, 22.9.2017, s. 224.
[7] EUT C 75, 26.2.2016, s. 34.
[8] EUT C 75, 26.2.2016, s. 11.
[9] EUT C 36, 29.1.2016, s. 111.
[10] EUT C 419, 16.12.2015, s. 42.
[11] EUT C 76E, 25.3.2010, s. 16.

– med beaktande av riktlinjerna för lokala myndigheter om politiken för social och solidarisk ekonomi, som offentliggjordes 2021 av FN:s forskningsinstitut för social utveckling,

– med beaktande av artikel 54 i arbetsordningen,

– med beaktande av yttrandet från utskottet för regional utveckling,

– med beaktande av betänkandet från utskottet för sysselsättning och sociala frågor (A9-0000/2022), och av följande skäl:

A. Den sociala ekonomin omfattar olika typer av privata enheter som är oberoende av den offentliga sektorn, bland annat kooperativ, understödsföreningar, föreningar (inklusive välgörenhetsorganisationer), stiftelser, sociala företag och andra juridiska former, som alla kännetecknas av olika operativa och organisatoriska principer och särdrag, såsom att människor och sociala syften prioriteras framför vinst, att merparten av vinsten/överskottet återinvesteras samt att styrningen är demokratisk eller deltagandebaserad.

B. Den sociala ekonomin har spelat en viktig roll när det gäller att mildra och hantera covid-19-pandemins kort- och långsiktiga effekter på EU:s sociala marknad, samhälle och ekonomi, och den har drivit och bidragit till social och ekonomisk resiliens tack vare den europeiska pelarens affärsmodells långsiktiga inriktning och de sociala rättigheternas utformning samt den sociala ekonomins mål och verksamheter[12].

C. Organisationer inom den sociala ekonomin finns sedan länge i en majoritet av medlemsstaterna, vilka i de flesta fall har antagit särskilda lagar på detta område, och de har etablerat sig som viktiga marknadsaktörer.

1. Europaparlamentet välkomnar kommissionens handlingsplan för den sociala ekonomin (handlingsplanen), dess vägledande principer för den sociala ekonomin, de politiska incitament som den ger för utvecklingen av den och de många åtgärder som aviseras i den.

2. Europaparlamentet anser dock att konkreta åtgärder och uppföljningsåtgärder för att uppnå varje mål måste fastställas och att kopplingarna mellan åtgärderna måste beskrivas närmare. Parlamentet anser att en tidsplan för alla åtgärder som ingår i handlingsplanen måste fastställas, i syfte att vägleda de berörda myndigheterna i genomförandet.

3. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen och medlemsstaterna såväl som regionala och lokala myndigheter att integrera den sociala ekonomins dimension i relevanta strategier, program och metoder.

4. Europaparlamentet upprepar sitt krav[13] på att ha principen ”att tänka småskaligt först” som en vägledande princip vid utarbetandet av framtida lagstiftning och vid antagandet av politik, så att unionens ekosystem blir mer konkurrenskraftigt och stödjer

[12] OECD (2020), *Social economy and the COVID-19 crisis*: *current and future roles*.
[13] I bland annat sin resolution av den 16 december 2020 om en ny strategi för europeiska små och medelstora företag och sin resolution av den 24 juni 2021 om unionsrättens ändamålsenlighet samt subsidiaritet och proportionalitet.

mikroföretag samt små och medelstora organisationer både inom och utanför den sociala ekonomin.

Att skapa ett gynnsamt klimat för den sociala ekonomin

5. Europaparlamentet påminner medlemsstaterna om att tack vare direktivet om offentlig upphandling (direktiv 2014/24/EU) kan upphandlande myndigheter använda offentlig upphandling för att uppnå miljömässiga och sociala mål, och tillåts framför allt upphandlingsförfaranden som är reserverade för organisationer vars främsta syfte är att integrera personer med funktionsnedsättning eller andra missgynnade grupper på arbetsmarknaden. Parlamentet uppmanar offentliga myndigheter att betrakta socialt och miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling som en investering i den socioekonomiska strukturen med stor potential att kombinera sociala och konkurrensrelaterade mål.

6. Europaparlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att systematiskt anta strategier som syftar till att utveckla socialt ansvarsfull offentlig upphandling och på så sätt skapa en länk inom olika politikområden mellan tillhandahållandet av tjänster och produkter och bidraget till sociala mål. Parlamentet anser att införlivandet av direktivet om offentlig upphandling måste åtföljas av initiativ som ökar kunskapen om förhållandet mellan offentliga utgifter och dess bidrag till målen för hållbar utveckling, och som bygger upp kapacitet bland tjänstemän med ansvar för offentlig upphandling och organisationer inom den sociala ekonomin. Parlamentet uppmuntrar tjänstemän med ansvar för offentlig upphandling att genomföra samråd före utsläppandet på marknaden innan upphandlingsdokumenten utarbetas, i syfte att bättre förstå vilka behoven som finns och hur organisationer inom den sociala ekonomin skulle kunna tillgodose dem.

7. Europaparlamentet välkomnar initiativen i medlemsstaterna för att arbetstagare, som är intresserade av uppköpsprocessen och av de kooperativ som uppstår genom arbetstagarnas uppköp, ska få juridisk rådgivning, ekonomiskt stöd, stöd vid utarbetandet av affärsplaner, uppgifter som behövs för externa investerare och stödstrukturer för företag. Parlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att ta med denna fråga i rådets rekommendationer för 2023 för att ytterligare stödja dessa initiativ på regional och nationell nivå.

8. Europaparlamentet välkomnar den aviserade rapporten om en eventuell utvidgning av EU-taxonomin för hållbar finansiering till sociala mål. Parlamentet anser att EU:s taxonomi måste omfatta sociala faktorer, utan att det skapar en alltför oproportionerlig börda för företagen, eftersom det kan vara en drivkraft för investeringar i den sociala ekonomin.

9. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att inrätta kapacitetsbyggande partnerskap och formella avtal med nätverk inom den sociala ekonomin för att förse organisationer inom den sociala ekonomin med rådgivningstjänster såsom anpassat mentorskap och skräddarsydd coachning, finansiering av kapacitetsuppbyggnad, utbildning, inkubationstjänster och nätverk för kapacitetsuppbyggnad.

10. Europaparlamentet framhåller den viktiga roll som ny teknik kan spela när det gäller att utveckla och utöka projekt inom den sociala ekonomin och vikten av att ge sociala

entreprenörer prioriterad tillgång till utbildningsprogram om digitala färdigheter och avancerad teknik, både på EU-nivå och på nationell nivå, och uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att undersöka hur traditionella företag och organisationer inom den sociala ekonomin kan samarbeta i detta avseende.

11. Europaparlamentet beklagar att organisationer inom den sociala ekonomin inte förekommer i läroplanerna för allmän skolutbildning och inom högre utbildning i företagsekonomi[14] i samma utsträckning som mer traditionella företag. Parlamentet uppmanar därför organ som företräder olika sektorer liksom relevanta offentliga myndigheter att i partnerskap med berörda aktörer se över och utvärdera läroplanerna och lägga fram politiska rekommendationer för akademiska institutioner.

Att utnyttja EU-instrumentens fulla potential för att få den sociala ekonomin att blomstra

12. Europaparlamentet noterar de möjligheter som InvestEU erbjuder i form av stöd till den sociala ekonomin. Parlamentet uppmanar kommissionen och genomförandepartnerna att utforma finansiella produkter som är anpassade till de behov som företag i den sociala ekonomin inom politikområdet ”Sociala investeringar och kompetens” har, och att anslå tillräckliga resurser till dessa produkter. Parlamentet noterar att hållbara urvalskriterier bör tas fram och riktas mot finansförmedlare som specifikt stöder den sociala ekonomin, och anser att rådgivningstjänster bör göras tillgängliga inom ramen för InvestEU:s rådgivningscentrum för att maximera dessa finansförmedlares potential att utnyttja InvestEU-programmet. Parlamentet uppmanar kommissionen att säkerställa att InvestEU:s andra finansiella produkter, t.ex. de som riktar sig till små och medelstora företag, görs tillgängliga för organisationer inom den sociala ekonomin, varav de flesta är mikroföretag samt små och medelstora organisationer.

13. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att, i samband med nästa översyn av den allmänna gruppundantagsförordningen, ta tillräcklig hänsyn till de särskilda behov som organisationer inom den sociala ekonomin har i fråga om tillgång till finansiering och marknadsutveckling, stärka det statliga stödets roll när det gäller att främja rekrytering av missgynnade arbetstagare, särskilt under återhämtningen efter covid-19, och att undersöka olika evidensbaserade alternativ efter samråd med berörda parter för att stödja utvecklingen av organisationer inom den sociala ekonomin.

14. Europaparlamentet välkomnar användningen av riktad EU-finansiering för projekt som syftar till att utveckla och möjliggöra överlåtelser av företag till deras anställda och därmed en kontinuitet i deras verksamhet, bland annat genom att ett arbetstagarkooperativ tar över[15].

Mot ett effektivt genomförande av handlingsplanen

15. Europaparlamentet är mycket positivt till förslaget till rådets rekommendation om ramvillkor för den sociala ekonomin som ska godkännas 2023. Parlamentet anser att

[14] Eurofound (2019), *Labour market change. Cooperatives and social enterprises: work and employment in selected countries.*

[15] Till exempel Interregs *Innovative Business Transfer Models for Small and Medium-Sized Enterprises in the Baltic Sea Region*, användningen av medel från Europeiska socialfonden (ESF) och programmet för sysselsättning och social innovation (EaSI), Europaparlamentets pilotprojekt, *Transfer to coops* och *Saving jobs*.

den bör fungera som en kompass för att stärka de rättsliga och politiska ramarna för den sociala ekonomin, särskilt i medlemsstater där ekosystemet för den sociala ekonomin är mindre utvecklat, och att den tydligt bör framhålla de stödinstrument som EU tillhandahåller och ge vägledning om specifika politikområden såsom offentlig upphandling, sysselsättnings- och socialpolitik, beskattning, utbildning och kompetens samt vikten av att koppla samman den cirkulära ekonomins och den sociala ekonomins agendor.

16. Europaparlamentet beklagar att parlamentets tidigare uppmaningar till kommissionen att lägga fram förslag som gör det möjligt för ömsesidiga bolag, föreningar och stiftelser att agera på europeisk och gränsöverskridande nivå inte har lett till några lagändringar, vilket undergräver den europeiska sociala modellen och hindrar fullbordandet av den inre marknaden. Parlamentet föreslår, mot bakgrund av den möjlighet som har öppnat sig genom handlingsplanen och den verksamhet som bedrivs av kommittén för övervakning av Luxemburgdeklarationen, som inbegriper en majoritet av medlemsstaterna, att man ska undersöka möjligheten till fördjupat samarbete som ett sätt att komma till rätta med de dödlägen som nämns ovan och som pågått i årtionden.

17. Europaparlamentet konstaterar att den sociala ekonomins fulla potential när det gäller att hantera socioekonomiska utmaningar kräver att offentliga myndigheter tydligt fastställer vilka de sociala prioriteringarna är. Parlamentet betonar att projekt inom den sociala ekonomin ofta kräver ett nära partnerskap med offentliga organ, och uppmanar därför kommissionen och medlemsstaterna att, inom ramen för den makroekonomiska styrningsram som tillhandahålls på EU-nivå, utveckla en strategi för sociala investeringar som har tydligt fastställda sociala prioriteringar och som kan utgöra en ram för samarbete mellan offentliga myndigheter och organisationer inom den sociala ekonomin.

18. Europaparlamentet välkomnar den aviserade lanseringen av en ny studie för att samla in kvalitativa och kvantitativa uppgifter om den sociala ekonomin i alla medlemsstater. Parlamentet konstaterar att detaljerade, standardiserade, jämförbara och tillförlitliga uppgifter om den sociala ekonomins omfattning och effekter måste tas fram i syfte att underlätta evidensbaserade politiska beslut, framtidssäkra utvecklingen av den sociala ekonomin och bidra till EU:s ekonomiska och sociala mål.

19. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att utse samordnare för den sociala ekonomin och att inrätta lokala kontaktpunkter för den sociala ekonomin i syfte att underlätta tillgången till finansiering, inbegripet EU-finansiering.

20. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att inrätta en arbetsgrupp för genomförandet av handlingsplanen, och att sprida sammansättningen och tidsplanen för åtgärder.

°

° °

21. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen.

MOTIVERING

I Europa har den sociala ekonomin historiskt sett betraktats som ett medel för att ta itu med misslyckanden från marknadens och statens sida. Under de senaste två årtiondena har dock förståelsen för vad den sociala ekonomin medför ökat[1]. Den sociala ekonomin har visat att den bidrar till social sammanhållning och till att främja en känsla av gemenskap och socialt kapital[2], och att den bidrar till att hantera stora samhällsutmaningar såsom miljöfrågor, livsmedelssuveränitet och tillhandahållande av tillgänglig vård av god kvalitet och hälso- och sjukvård[3]. Under covid-19-pandemin har den sociala ekonomin också visat sin styrka och förmåga att bidra till ekonomisk utveckling och skapande av sysselsättning, särskilt för utsatta människor. Den har dessutom visat hur den minskar sociala och ekonomiska skillnader och blåser nytt liv i lokala samhällen, där dessa organisationer är djupt rotade.

På internationell nivå har ansträngningar gjorts för att bättre förstå och synliggöra alla de fördelar som den sociala ekonomin kan tillföra ekonomin och samhället. För att illustrera detta inrättade FN för tio år sedan sin interinstitutionella arbetsgrupp för social och solidarisk ekonomi för att se över utvecklingen efter de många kriserna och mot bakgrund av utvecklingsagendan efter 2015 som inte hade ägnat den sociala ekonomin tillräcklig uppmärksamhet[4].

Den sociala ekonomin erkänns således i allt högre grad som ett annat sätt att organisera ekonomin eller, som FN:s generalsekreterare uttryckte det, ”som en alternativ tillväxtmodell vars syfte är att hitta en ny balans mellan ekonomisk effektivitet och social och miljömässig motståndskraft (...). Den sociala och solidariska ekonomin främjar ekonomisk dynamik, socialt skydd och miljöskydd samt sociopolitisk egenmakt.[5]”

Utöver FN:s insatser[6] har Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) också erkänt att den sociala ekonomin och social innovation bidrar till att skapa mer inkluderande, kreativa och hållbara ekonomier och samhällen, och lanserade 2020 den globala åtgärden *Promoting Social and Solidarity Economy Ecosystems*. Detta projekt kommer att stödja utvecklingen och internationaliseringen av den sociala ekonomin i alla EU-länder samt i Brasilien, Kanada, Indien, Korea, Mexiko och USA.

Under dessa positiva förutsättningar antog kommissionen den 9 december 2021 den efterlängtade handlingsplanen för den sociala ekonomin. Handlingsplanen bygger på de erfarenheter som gjorts under flera årtiondens arbete inom EU-institutionerna, i medlemsstaterna och av berörda intressenter och experter på detta område. I planen erkänns

---

[1] Gorgi Krlev, Giulio Pasi, Dominika Wruk och Marika Bernhard (2021), *Reconceptualising the Social Economy*, Stanford Social Innovation Review.
[2] *Ibid*.
[3] Bénédicte Fonteneau och Ignace Pollet (eds), (2019), *The contribution of the social and Solidarity economy and social finance to the future of work*, Internationella arbetsbyrån, Genève.
[4] https://unsse.org/about/
[5] Rapport från generalsekreteraren (2021), *Socially just transition towards sustainable development: the role of digital technologies on social development and well-being of all*, Kommissionen för social utveckling, 8–17 februari 2021, FN.
[6] I FN-systemet rent generellt är det värt att nämna att Internationella arbetsorganisationen (ILO) har valt att diskutera anständigt arbete och den sociala och solidariska ekonomin vid Internationella arbetskonferensens 110:e möte, som planeras äga rum 2022.

återigen den sociala ekonomins förändringspotential och dess syn på ekonomin där människan sätts i centrum och vår planet beaktas.

Inför detta arbete anordnade föredraganden för detta initiativbetänkande flera olika samråd med företrädare för FN:s arbetsgrupp, ILO, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén, medlemsstaterna och regionala företrädare samt akademiker. Han fick generellt sett positiv feedback på handlingsplanen för den sociala ekonomin. Föredraganden gratulerar kommissionen till dess arbete. Såsom konstateras i diskussionerna med ovannämnda aktörer finns det dock fortfarande möjlighet att komplettera texten och underlätta förståelsen och erkännandet av den sociala ekonomin, främja dess utveckling och fortsätta mot ett effektivt genomförande av EU:s handlingsplan.

Med utgångspunkt i dessa samråd, det samförstånd som råder på institutionell nivå och texterna (inklusive från parlamentet) samt i forskning om bästa praxis på området för sociala ekonomier från olika regioner och EU-länder, har detta betänkande tre mål. För det första strävar det efter att bidra till skapandet av en gynnsam miljö för den sociala ekonomin. För det andra undersöker det hur man bättre kan utnyttja den sociala ekonomins fulla potential, och för det tredje behandlas den centrala frågan: hur kan handlingsplanen genomföras effektivt? Genom att ta itu med dessa frågor hoppas föredraganden att det arbete som Europaparlamentet har gjort med detta betänkande ska hjälpa den sociala ekonomin att blomstra under det kommande årtiondet.